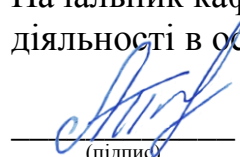

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри психології
діяльності в особливих умовах

Ліна ПЕРЕЛИГІНА

(підпис)

“_22_” червня 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Експериментальна психологія»

циклу професійної (обов'язкової) підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова
психологія», «Робота з персоналом»

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни.

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання.

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на:
2020-2021 навчальний рік Протокол від «18» червня 2020 року № 11

Перезатверджено. Начальник кафедри ПДОУ _____ Ліна ПЕРЕЛИГІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік Протокол від «__» _____ 20__ року № __

1. Анотація

Експериментальна психологія є однією із найцікавіших і водночас найскладніших для розуміння галузей психологічної науки. Володіння нормативами експериментальної психології забезпечує здобувачу вищої освіти орієнтування у методології та методах вивчення особистості.

Вивчення особливостей застосування експериментального та інших методів в психології є важливим компонентом професійної підготовки психолога, що допомагає йому дослідити не тільки ті чи інші психічні явища, а й причини їх виникнення, науково обґрунтовано прогнозувати прояви певних психічних закономірностей. Саме тому курс «Експериментальна психологія» є одним із базових у підготовці психологів.

Основний результат, якого мають досягти здобувачі вищої освіти у ході вивчення навчальної дисципліни, є закладання засад психологічної культури їх професійного мислення щодо підготовки та проведення експериментального та прикладного практичного дослідження. З метою активізації самостійної роботи програма містить семінарсько-практичні заняття, а також перелік завдань для самостійної роботи. Для підсумкового контролю програмою курсу передбачено проведення екзамену.

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Боснюк Валерій Федорович, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат психологічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 434. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	bosnyk@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	- статистичні методи аналізу психологічних даних; - комп'ютерний аналіз психологічних даних; - психологія копінг-поведінки в різноманітних ситуативних контекстах; - дослідження ментальних ресурсів суб'єкта.
Професійні здібності	- професійні знання і значний досвід роботи аналізу даних в статистичних пакетах SPSS Statistics, STATISTICA; - навички аналізу даних в мові програмування R;
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Боснюк В.Ф., Олефір В.О., Перелигіна Л.А. Інтелектуально-емоційний ресурс копінг-поведінки рятувальника. – Х.: ХНАДУ, 2016. – 196 с. 2. Боснюк В.Ф., Перелигіна Л.А. Образ психолога ДСНС України через призму психосемантичного простору психологів різноманітного роду діяльності

	<p>// Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць. Вип. 22. – Харків: НУЦЗУ, 2017. – С. 67-74.</p> <p>3. Olefir V.A., Bosniuk V.F. Personal resources as moderators in relationship between learning environment demands and student burnout // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – Серія "Психологія" – № 65. – 2018. – С. 21-29.</p> <p>4. Боснюк В.Ф. Дистанційне комп'ютерне тестування як сучасна форма професійно-психологічного відбору // Актуальні питання психологічного забезпечення діяльності закладів вищої освіти МВС України та Національної поліції України: матеріали міжвідомчого науково-практичного круглого столу (Київ, 25 квітня 2019 р.). – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. – С. 57-58.</p> <p>5. Олефір В.О., Боснюк В.Ф. Взаємодія вимог освітнього середовища та особистісних ресурсів в прогнозуванні академічного вигорання // Психологічний часопис : науковий журнал / за ред. С.Д. Максименка. – № 4. – Вип. 6. – Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, 2020. – с. 169-184 с.</p>
--	---

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 434. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: загальна психологія, математичні методи в психології.

Постреквізити: виконання та захист кваліфікаційної роботи.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти знань про систему наукових методів вивчення психіки.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- надати здобувачам вищої освіти інформацію про історію розвитку методу експерименту в психології, місце експериментальної психології у системі наукового знання;

- ознайомити зі специфікою застосування експериментальних та неекспериментальних методів у різних галузях психологічної науки;

- ознайомити із необхідними та обов'язковими вимогами до знань і вмінь експериментатора, деонтологією дослідницької діяльності;

- ознайомити із теорією та практикою наукового дослідження: нормативами наукового мислення, структурою наукового дослідження, його видами та процедурами, методами виміру розміру ефекту та статистичного аналізу отриманих результатів;

- закріпити на практиці прийоми з планування, організації та проведення експериментів, емпіричних досліджень, аналізу, інтерпретації та представлення результатів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

- особливості становлення експериментального методу в психології;
- принципи і структуру наукового дослідження психіки;
- основні загальнонаукові дослідницькі методи;
- різні підходи до розуміння сутності експерименту та його структури;
- типи експериментів та їх особливості;
- основні етапи та характеристики психологічного експерименту;
- види змінних та засоби їх контролю у психологічному експерименті;
- особливості планування психологічного експерименту;
- методи якісної та кількісної обробки експериментальних даних;
- вербально-комунікативні методи дослідження психіки;
- основні положення експериментальної психосемантики та психометрії, комп'ютерного тестування;
- основи експериментального моделювання.

уміння:

- операціоналізувати гіпотези з метою їх експериментальної та емпіричної перевірки;
- планувати експериментальні та квазіекспериментальні дослідження;
- застосовувати наукові методи у дослідженнях з вивчення психічної реальності;
- аналізувати й оцінювати якість проведених психологічних експериментів, статистичну значущість отриманих результатів і можливість їх застосування у психологічній практиці;
- формулювати висновки на основі аналізу результатів емпіричних та експериментальних досліджень;
- аналізувати наукові звіти про експериментальні дослідження психіки з метою визначення об'єктивності, надійності та валідності отриманих результатів.

комунікація:

- донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності.

автономія та відповідальність:

- управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах;

- відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

Повинні бути сформовані наступні компетентності:

- здатність бути критичним і самокритичним;

- здатність приймати обґрунтовані рішення;

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

- здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій;

- здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження;

- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;

- здатність дотримуватися норм професійної етики.

Результати навчання:

- аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

- обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

- обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

- формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

- презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

- пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

- знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Денна форма навчання
Рік підготовки	3-й
Семестр	5, 6-й
Обсяг кредитів ЄКТС	8
Загальна кількість годин	240 год.
Лекції	52 год.
Практичні, семінарські	66 год.
Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	122 год.
Вид підсумкового контролю	екзамен

6. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тиждень навчання	Тема та її зміст	Вид навчальних занять
5 семестр (15 тижнів)		
Модульний контроль № 1		
1	Тема 1. Встановлення і розвиток експериментального методу в психології 1.1. Передумови запровадження експерименту в психології 1.2. Етапи становлення експериментального методу в психології 1.3. Предмет, завдання та сучасні тенденції експериментальної психології	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 4 год.
2	Тема 2. Методологічне забезпечення психологічних досліджень 1.1. Загальне уявлення про методологію науки 1.2. Характеристика наукового дослідження та його етапи	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 6 год.

	1.3. Основні загальнонаукові дослідницькі методи 1.4. Класифікація методів психологічного дослідження	
3	Тема 3. Спостереження як метод психологічного дослідження 3.1. Характеристика спостереження як методу психологічного дослідження 3.2. Організація психологічного спостереження 3.3. Програма спостереження 3.4. Використання методу спостереження в психолого-педагогічних дослідженнях	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 4 год.
4	Тема 4. Вербально-комунікативні методи в психології 4.1. Загальна характеристика вербально-комунікативних методів 4.2. Проблеми, пов'язані зі сприйняттям респондентами запитань при опитуванні 4.3. Використання вербально-комунікативних методів в роботі з дітьми та підлітками	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 4 год.
5	Тема 5. Анкетування як метод дослідження особистості в психології 5.1. Загальна характеристика методу анкетування 5.2. Види запитань в анкеті 5.3. Композиція та оформлення анкети 5.4. Процедура анкетування і правила поведінки анкетеру	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 6 год.
6-7	Тема 6. Інтерв'ю як метод дослідження особистості в психології 6.1. Загальна характеристика та види методу інтерв'ю 6.2. Процедура проведення інтерв'ю та правила поведінки інтерв'юєру	Лек. – 2 год. ПЗ – 2 год. Сем. – 2 год. (МКР). СР – 6 год.
Модульний контроль № 2		
8	Тема 7. Експеримент як метод психологічного дослідження 7.1. Загальна характеристика психологічного експерименту 7.2. Види психологічного експерименту 7.3. Переваги та недоліки експериментального дослідження психіки	Лек. – 2 год. ПЗ – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 4 год.
9	Тема 8. Експериментальні змінні та способи їх контролю 8.1. Характеристика незалежних змінних в психологічному експерименті 8.2. Характеристика залежних змінних в психологічному експерименті	Лек. – 2 год. ПЗ – 2 год. СР – 6 год.

	8.3. Характеристика додаткових змінних в психологічному експерименті та способи їх контролю	
10	Тема 9. Оцінка якості проведеного експерименту 9.1. Характеристика надійності, внутрішньої та зовнішньої валідності експерименту 9.2. Експериментальні вибірки та способи їх формування	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 4 год.
11-12	Тема 10. Характеристика і особливості експериментальних планів 10.1. Плани для однієї незалежної змінної 10.2. Плани для однієї незалежної змінної і кількох груп 10.3. Факторні плани 10.4. Плани експериментів для одного досліджуваного	Лек. – 4 год. ПЗ – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 4 год.
13	Тема 11. Особливості доекспериментальних і квазіекспериментальних планів 11.1. Доекспериментальні плани 11.2. Квазіекспериментальні плани 11.3. Плани ex-post-facto 11.4. Планування кореляційного дослідження	Лек. – 2 год. ПЗ – 2 год. СР – 6 год.
14-15	Тема 12. Соціально-психологічні аспекти психологічного експерименту 12.1. Особливості експериментального спілкування 12.2. Експериментатор: його особистість і діяльність 12.3. Досліджуваний: його діяльність в експерименті	Лек. – 2 год. ПЗ – 2 год. Сем. – 4 год. (2год.– МКР). СР – 4 год.
6 семестр (19 тижнів)		
Модульний контроль № 3		
1	Тема 13. Історія розвитку статистичного аналізу і її роль в сучасній психологічній науці 13.1. Виникнення статистики 13.2. Етапи розвитку статистики як науки 13.3. Сучасний стан статистичного аналізу даних та його перспективи	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 6 год.
2-3	Тема 14. Криза відтворення результатів психологічних досліджень 14.1. Критерії наукового знання 14.2. Криза відтворення результатів 14.3. $p < 0,05$ як соціально-умовно визначена межа прийняття рішення в психології 14.4. Сучасні тенденції вирішення проблеми відтворення результатів досліджень	Лек. – 2 год. ПЗ – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 4 год.
4-5	Тема 15. Візуальне представлення результатів дослідження 15.1. Основні принципи якісного візуального	Лек. – 2 год. ПЗ – 2 год. СР – 6 год.

	<p>відображення наукових результатів</p> <p>15.2. Види графіків представлення результатів дослідження в залежності від типу даних</p> <p>15.3. Особливості представлення результатів дослідження в таблицях</p>	
6-7	<p>Тема 16. Статистичний аналіз результатів психологічних досліджень</p> <p>15.1. Процедура перевірки статистичної значущості нульової гіпотези</p> <p>15.2. Первинний статистичний аналіз даних</p> <p>15.3. Вторинний статистична аналіз даних</p> <p>15.4. Розмір ефекту як показник практичної значущості дослідження</p> <p>15.5. Важливість розрахунку обсягу вибірки в дослідженні</p>	<p>Лек. – 4 год.</p> <p>Сем. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>СР – 8 год.</p>
8-10	<p>Тема 17. Інтерпретація та представлення результатів психологічних досліджень</p> <p>17.1. Підходи до інтерпретації результатів дослідження</p> <p>17.2. Особливості представлення результатів дослідження науковому товариству</p> <p>17.3. Узагальнення експериментальних даних</p>	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>Сем. – 4 год.</p> <p>(2год.– МКР).</p> <p>СР – 8 год.</p>
Модульний контроль № 4		
11-12	<p>Тема 18. Психологічне тестування</p> <p>18.1. Загальна характеристика психологічного тестування</p> <p>18.2. Виникнення і розвиток методу тестування</p> <p>18.3. Класифікація психологічних тестів</p>	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>Сем. – 2 год.</p> <p>СР – 6 год.</p>
13-14	<p>Тема 19. Традиційна психометрична парадигма конструювання тестів і шкал</p> <p>19.1. Процедура стандартизації тесту</p> <p>19.2. Психометричні властивості тесту</p> <p>19.3. Етапи конструювання тестів і шкал</p>	<p>Лек. – 4 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>Сем. – 2 год.</p> <p>СР – 8 год.</p>
15-16	<p>Тема 20. Експериментальна психосемантика</p> <p>20.1. Психосемантична парадигма конструювання психодіагностичних методик</p> <p>20.2. Основні напрямки розвитку експериментальної психосемантики</p> <p>20.3. Технологічні прийоми формування експериментально-психологічних даних в ході психосемантичного експерименту</p>	<p>Лек. – 4 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>Сем. – 2 год.</p> <p>СР – 8 год.</p>
17	<p>Тема 21. Комп'ютер як організатор стимульного матеріалу</p> <p>21.1. Особливості комп'ютерного тестування</p> <p>21.2. Дистанційне тестування</p>	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>СР – 6 год.</p>

	21.3. Адаптивне тестування 21.4. Ігрове тестування 21.5. Мультимедійне тестування	
18-19	Тема 22. Експериментальне моделювання 22.1. Експериментальне моделювання як метод психологічного дослідження 22.2. Загальне уявлення про модель, функції та класифікації 22.3. Специфіка моделювання в психології 22.4. Основні напрямки моделювання в психології	Лек. – 2 год. ПЗ – 2 год. Сем. – 2 год. (2год.– МКР). СР – 4 год.
Всього		240 годин

Примітка: Лек. – лекція; ПЗ – практичне заняття; Сем. – семінарське заняття; МКР – модульна контрольна робота; СР – самостійна робота.

7. Список рекомендованої літератури

Базова

1. Боснюк В.Ф. Експериментальна психологія: курс лекцій. – Х.: НУЦЗУ, 2018. – 192 с. (електронна бібліотека НУЦЗУ)
2. Галян О.І. Експериментальна психологія: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2012. – 400 с. (бібліотека НУЦЗУ)
3. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях. Навчальний посібник. – Житомир, 2005. – 94 с. (бібліотека НУЦЗУ)
4. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 360 с. (бібліотека НУЦЗУ)

Допоміжна

1. Бондарчук О.І. Експериментальна психологія: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2003.– 120 с.
2. Боснюк В.Ф. Експериментальна психологія: Методичні рекомендації з підготовки до семінарських і практичних занять. – Х.: НУЦЗУ, 2016 . – 34 с.
3. Боснюк В.Ф. Математичні методи в психології: курс лекцій. Мультимедійне навчальне видання – Х.: НУЦЗУ, 2020. – 141 с.
4. Гічан І. С., Гічан. О. І. Експериментальна психологія: практикум. – К.:, 2004. – 180 с.
5. Коpecь Л. Класичні експерименти в психології: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К. : Києво-Могилян. акад., 2010. – 283 с.
6. Кравчук С. Л. Експериментальна психологія: теорія і практика психологічного експерименту: підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Київський університет, 2008. – 286 с.

8. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Експериментальна психологія» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

перша – накопичувальна шкала – 100-бальна;

друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС;

третья – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна).

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи		Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль				
Модуль № 1	Лекції	6	1	6
	Семінари	5	2	10
	Практичні заняття*	1	2	2
	Модульна контрольна робота*	1	10	10
Разом за модуль № 1				28
Модуль № 2	Лекції	7	1	7
	Семінари	4	2	8
	Практичні заняття*	5	2	10
	Модульна контрольна робота*	1	10	10
Разом за модуль № 2				35
Разом за поточний контроль				63
II. Індивідуальна самостійна робота				7
III. Екзамен				30
Разом за всі види навчальної роботи				100
I. Поточний контроль				
Модуль № 3	Лекції	6	1	6
	Семінари	4	2	8
	Практичні заняття*	3	2	6
	Модульна контрольна робота*	1	10	10
Разом за модуль № 3				30
Модуль № 4	Лекції	7	1	7
	Семінари	3	2	6

	Практичні заняття*	4	2	8
	Модульна контрольна робота*	1	9	9
Разом за модуль № 4				30
Разом за поточний контроль				60
II. Індивідуальна самостійна робота				10
III. Екзамен				30
Разом за всі види навчальної роботи				100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;
- підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському та практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 2 балів):

2 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

1 бал – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 2 балів):

2 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни. Граматично і стилістично без помилок оформлений звіт;

1 бал – завдання виконане частково, у звіті допущені незначні помилки.

0 балів – завдання не виконане або у звіті допущені значні помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з чотирьох питань. У відповіді на поставленні питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульних контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – вірно дані відповіді на чотири питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

8-9 балів – в цілому розкриті чотири питання, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

6-7 балів – дані відповіді на три питання;

4-5 балів – дані відповіді на два питання

1-3 бали – дано відповідь на одне питання;

0 балів – відповідь відсутня.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем з нижченаведеного переліку або індивідуальну темою погоджену з викладачем та самостійно виконати поглиблене дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;

9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;

7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;

6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;

5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;

4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від

загального обсягу;

3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;

2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;

1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;

0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Проаналізуйте основні аспекти внеску українських дослідників у розвиток експериментальної психології як галузі психологічних знань.

2. Порівняйте і встановіть розбіжності між основними психологічними школами з точки зору їх дослідницьких інтересів та методологій.

3. Проблеми, що виникають у процесі експериментального дослідження психіки

4. Порівняйте існуючі класифікації психологічних методів і виокреміть критерії, що були покладені в основу кожної з них. Яка з класифікацій Вам здається найбільш повною і обґрунтованою? Чому?

5. Порівняльний аналіз та характеристика природничо-наукової та гуманітарної парадигми дослідження особистості.

6. Основні способи ведення бесіди. Особливості бесіди з дітьми.

7. Планування експерименту в психології. Етапи проведення цілісного експериментального дослідження.

8. За яких умов використовують експериментальні плани для одного досліджуваного? У яких галузях психології вони застосовуються?

9. У чому полягають особливості факторних планів за методом латинського і греко-латинського квадратів?

10. Чим відрізняються факторні експериментальні плани від однофакторних? Дайте визначення понять «основний ефект» і «ефект взаємодії змінних». Наведіть приклади різних варіантів взаємодії. Проілюструйте їх графічно.

11. Наведіть основні типи квазіекспериментальних планів. Проілюструйте їх прикладами реальних або гіпотетичних експериментів.

12. Сутність кроскультурного дослідження. Специфіка планування та проведення кроскультурного дослідження.

13. Специфіка психогенетичного дослідження. Система психогенетичних методів, їх характеристика.
14. Специфіка патопсихологічного експерименту.
15. Сучасні етичні стандарти та кодекси в роботі психолога в Україні та за кордоном при проведенні досліджень з людьми.
16. Характеристика та аналіз найжорстокіших експериментів в психології.
17. Експерименти у медичній психології, психотерапії та консультуванні.
18. Правове регулювання психологічних досліджень.
19. Наукове шахрайство та чистота експерименту.
20. Проблема невірних узагальнень як артефактних висновків.
21. Методи вивчення документів. Основні етапи контент-аналітичного дослідження.
22. Специфіка біографічного методу. Основні джерела біографічної інформації. Різновиди біографічного методу, їх характеристика.
23. Специфіка психосемантичних методів. Основні різновиди психосемантичних методів, їх характеристика.
24. Місце асоціативного експерименту серед інших методів психології.
25. Порівняльний аналіз психометричної та психосемантичної парадигм конструювання тестів і шкал.
26. Визначте правила кількісного формування експериментальної вибірки.
27. Мета-аналіз як інструмент доказової психології.
28. Проблема пропущених даних у психологічних дослідженнях
29. Проблеми використання методу моделювання в психології.
30. Основні напрямки моделювання в психології.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного екзамену.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з чотирьох питань. Відповіді на питання оцінюються за критеріями досягнення нормативних результатів навчання. Основними вимогами є розуміння ідей та положень, здатність вичерпно та аргументовано їх викласти, висловити та обґрунтувати власну позицію з питань, що розглядаються в ході вивчення дисципліни.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 30 балів):

25-30 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

20-24 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

15-20 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

7-14 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-6 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Перелік питань для підготовки до екзамену:

1. Що вивчає експериментальна психологія: предмет та об'єкт науки.
2. Передумови становлення експериментального методу в психології.
3. Взаємозв'язок експериментальної психології з іншими навчальними дисциплінами.
4. Основні завдання експериментальної психології.
5. Сучасні тенденції експериментальної психології.
6. Основні принципи експериментальної психології.
7. Загальне представлення про методологію науки.
8. Характеристика природничо-наукової парадигми дослідження особистості.
9. Характеристика гуманітарної парадигми дослідження особистості.
10. Характеристика та різноманітні класифікації наукового дослідження.
11. Етапи наукового дослідження.
12. Аналіз загальнонаукових дослідницьких методів.
13. Класифікація методів психологічного дослідження згідно Б.Г. Ананьєва.
14. Загальна характеристика спостереження як наукової категорії.
15. Переваги та недоліки методу спостереження.
16. Головні проблеми, які виникають при використанні методу спостереження.
17. Різноманітні класифікації методу спостереження.
18. Характеристика етапів реалізації методу спостереження в дослідженні.
19. Особливості реєстрації нестандартизованих спостережень.
20. Особливості реєстрації стандартизованих спостережень.
21. Використання методу спостереження в психолого-педагогічних дослідженнях.
22. Загальна характеристика вербально-комунікативних методів.
23. Організація та проведення опитування експертів.
24. Причини одержання недостовірних даних при проведенні опитування, які спричинені самим експериментатором.

25. Причини одержання недостовірних даних при проведенні опитування, які спричинені респондентом.
26. Характеристика проблем пов'язаних з сприйняттям запитань респондентом при опитуванні.
27. Загальна характеристика та види психодіагностичного методу інтерв'ю.
28. Правила експериментатору для якісного проведення інтерв'ю .
29. Загальна характеристика методу анкетування.
30. Характеристика видів анкетування.
31. Правила, яких необхідно дотримуватися при формулюванні запитань в анкеті.
32. Характеристика видів запитань в анкеті.
33. Методичні прийоми підвищення достовірності відповідей при анкетуванні.
34. Вимоги до композиції і оформлення психодіагностичної анкети.
35. Характеристика процедури анкетування і правила поведінки експериментатора.
36. Загальна характеристика методу бесіди.
37. Характеристика різноманітних видів методу бесіди.
38. Техніки ефективного слухання при використанні методу бесіди.
39. Проблема фіксації результатів при використанні методу бесіди.
40. Використання вербально-комунікативних методів в психолого-педагогічних дослідженнях.
41. Загальна характеристика психологічного експерименту.
42. Аналіз видів психологічного експерименту.
43. Характеристика незалежних змінних в експерименті.
44. Характеристика залежних змінних в експерименті.
45. Характеристика додаткових змінних в експерименті.
46. Основні способи контролю впливу зовнішніх додаткових змінних в експерименті
47. Основні способи контролю впливу внутрішніх додаткових змінних в експерименті.
48. Характеристика внутрішньої валідності експерименту.
49. Характеристика зовнішньої валідності експерименту.
50. Характеристика надійності як критерію якості проведення психологічного експерименту .
51. Критерії та стратегії формування експериментальної вибірки досліджуваних.
52. Поняття про планування експерименту.
53. Характеристика експериментальних планів з одним досліджуваним.
54. Загальна характеристика експериментальних планів згідно класифікації Д. Кемпбелла.
55. Аналіз доекспериментальних планів в психологічних дослідженнях.
56. Аналіз квазіекспериментальних планів в психологічних

дослідженнях.

57. Аналіз істинних планів експерименту в психологічних дослідженнях.

58. Характеристика факторних експериментальних планів.

59. Аналіз планів кореляційного дослідження.

60. Роль експериментального спілкування в дослідженні.

61. Основні фактори спілкування, які можуть спотворювати результати експерименту.

62. Методичні прийоми контролю впливу особистості досліджуваного та ефектів спілкування на результати експерименту.

63. Роль експериментатора в дослідженні.

64. Роль досліджуваного в експерименті.

65. Особливості роботи експериментатора з досліджуваними-добровольцями. Їх психологічна характеристика.

66. Етичні принципи проведення дослідження з людиною.

67. Історія розвитку статистичного аналізу даних.

68. Сучасний стан статистичного аналізу даних та його перспективи.

69. Критерії наукового знання в психології.

70. Криза відтворення результатів психологічних досліджень.

71. Можливі шляхи подолання кризи відтворення результатів психологічного дослідження.

72. Ідея процедури перевірки статистичної значущості нульової гіпотези.

73. Розповсюджені помилки в інтерпретації р-значення статистичної значущості при перевірці гіпотез.

74. Основні принципи організації наукового дослідження.

75. Характеристика помилок I та II роду в дослідженні.

76. Розмір ефекту як показник практичної значущості дослідження.

77. Важливість розрахунку обсягу вибірки в дослідженні.

78. Навіщо здійснювати статистичний аналіз даних?

79. Характеристика первинної описової статистики.

80. Характеристика вторинної описової статистики.

81. Характеристика методу аналізу статистичного зв'язку між змінними.

82. Проблема вибору коефіцієнта кореляції в психологічному дослідженні.

83. Методи оцінки статистичної значущості відмінностей між вибірками дослідження.

84. Основні принципи якісного візуального відображення наукових результатів.

85. Аналіз графіків представлення результатів дослідження в залежності від типів даних.

86. Особливості представлення результатів дослідження в таблицях.

87. Аналіз наукових підходів до інтерпретації результатів дослідження.

88. Характеристика різноманітних форм представлення результатів дослідження.
89. Проблема узагальнення результатів психологічних досліджень.
90. Характеристика методу контент-аналізу.
91. Характеристика методу мета-аналізу.
92. Загальна характеристика психологічного тестування як методу дослідження.
93. Виникнення і розвиток психологічного тестування.
94. Характеристика суб'єктивних психодіагностичних методик.
95. Характеристика об'єктивних психодіагностичних методик.
96. Характеристика проєктивних психодіагностичних методик.
97. Характеристика психометричної парадигми конструювання тестів і шкал.
98. Поняття та аналіз процедури стандартизації тесту згідно психометричної парадигми.
99. Характеристика психометричних властивостей тесту.
100. Характеристика підходів до конструювання тестів згідно психометричної парадигми.
101. Загальна характеристика етапів конструювання тестів згідно психометричної парадигми.
102. Аналіз етапу формування інформаційної бази дослідження згідно психометричної парадигми конструювання тестів.
103. Аналіз етапу побудови діагностичної моделі при конструювання тестів згідно психометричної парадигми.
104. Аналіз етапу стандартизації і випробовування діагностичної моделі при конструювання тестів згідно психометричної парадигми.
105. Загальна характеристика експериментальної психосемантики.
106. Порівняльний аналіз психометричної та психосемантичної парадигм конструювання тестів і шкал.
107. Характеристика етапів конструювання тестів згідно психосемантичної парадигми.
108. Характеристика суб'єктивного шкалювання як методу формування експериментально-психологічних даних згідно психосемантичної парадигми конструювання тестів.
109. Характеристика ранжування як методу формування експериментально-психологічних даних згідно психосемантичної парадигми конструювання тестів.
110. Характеристика сортування як методу формування експериментально-психологічних даних згідно психосемантичної парадигми конструювання тестів.
111. Характеристика асоціативного експерименту як методу формування експериментально-психологічних даних згідно психосемантичної парадигми конструювання тестів.
112. Характеристика семантичного диференціалу як методу

формування експериментально-психологічних даних згідно психосемантичної парадигми конструювання тестів.

113. Характеристика репертуарних грат як методу формування експериментально-психологічних даних згідно психосемантичної парадигми конструювання тестів.

114. Особливості комп'ютерного тестування.

115. Характеристика комп'ютерного дистанційного тестування.

116. Характеристика комп'ютерного адаптивного тестування.

117. Характеристика комп'ютерного ігрового тестування.

118. Характеристика комп'ютерного мультимедійного тестування.

119. Аналіз понять «модель» і моделювання» в експериментальній психології.

120. Класифікація моделей в експериментальній психології.

121. Специфіка використання методу моделювання в психології.

122. Моделювання психіки як напрямок моделювання в психології.

123. Психологічне моделювання як напрямок моделювання в психології.

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями

дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

Розробник:

доцент кафедри

психології діяльності в особливих умовах

Валерій БОСНЮК